

V. Létkérdés Konferencia VÁLSÁGAINK

Megnyitó

Schmuck Erzsébet,
a Nemzeti Fenntartható
Fejlődési Tanács
titkárságvezetője

Tisztelt Elnök Asszony! Hölgyeim és Uraim!
Tisztelt Konferencia!

Engedjék meg, hogy mindenekelőtt a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács elnökének, Katona Béla úrnak is tolmácsoljam az üdvözlését, aki sok sikert kíván a mai konferenciához. Örömmel vállaltam el a megnyitót, mivel ez a felkérés egyértelműen a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács eddigi tevékenységének és törekvéseinek az elismerése, és ez igen megtisztelő. A mai tanácskozás mögött álló szellemiség és a Tanács törekvései egy irányba mutatnak. Elég csak rátekinteni a mai konferencia programjára, kiolvasható belőle a szervezők értékrendje, nevezetesen, hogy az egyes válságokat nem külön válságokként kezelik, hanem összekötik a gazdasági és ökológiai válságot az erkölcsi és társadalmi válsággal, az értékvesztéssel, mint ahogyan a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács is teszi.

Az emberi történelem viharai közvetlenül vagy közvetve összefonódtak a természeti erőforrásokért folytatott küzdelemmel. Múltunk eddigi és jelenlegi válságai közt azonban

jelentős a különbség. Ez idáig a hiányzó javakat a Föld más tájékáról igyekeztek pótolni, kezdetben erőszakkal, később a tőkét hívva segítségül csoportosították át az erőforrásokat. Most erre már egyre kevesebb a lehetőség. Azok az erőforrások, melyekért a küzdelem eddig folyt, leszűkültek, korlátozva ezzel az átcsoportosítás lehetőségét is.

Az emberiség válaszüthoz érkezett. Körünk válságai, a gazdasági és pénzügyi világválság, a globális energia- és élelmiszerellátási, biztonsági és éghajlatváltozási válság egymásra rétegződtek, együttesen terhelik a jelen generációt, ugyanakkor a megoldási kísérletek még mindig nem a problémák igazi okait és az összefüggéseket feltárva keresik a választ.

A gazdasági válsággal továbbra is a gazdasági szakemberek, az éghajlatváltozással a környezetvédők foglalkoznak, a szegénységgel a szociológusok próbálnak megbirkózni. A sikerhez szükséges a problémák közös gyökerének a felismerése, és a struktúrában történő kezelési módok megtalálása.

A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács ebben a szellemben, ezt szem előtt tartva alakult meg a Magyar Országgyűlés önálló intézményeként, tavaly ősszel. A Tanácsról szóló országgyűlési határozatot ötpárti konszenzussal, ellenszavazat nélkül fogadták el. Tagjai, köztük politikusok, a gazdasági, a tudományos élet, az egyházak, a szakszervezetek, a civil szervezetek képviselői közösen próbálnak megoldásokat találni a XXI. század kihívásaira.

A Tanács célja a fenntartható fejlődés elősegítése Magyarországon, ezért a távlatos gondolkodást helyezi előtérbe, és azt szorgalmazza, hogy a gazdasági, a szociális és az ökológiai szempontokat össze kell hangolni és egyidejűleg kell érvényesíteni. Ez nem nél-

külözheti a rendszerszemléletű megközelítést. Tudomásul kell vennünk, hogy fenntartható növekedés egy véges világban nem létezik. Ebben a megközelítésben csak a társadalom jólétének a folyamatos fenntartása lehet a célunk, ehhez a gazdaság csak eszköz lehet, és be kell látnunk, hogy a feltételeket a környezet eltartóképesége jelenti. Afölött sem hunyhatunk szemet többé, hogy a környezet korlátossá vált, elég csak utalni a fogyó fosszilisenergia-készletekre.

A Tanács eddigi rövid működése alatt több fontos kérdéssel foglalkozott, napirendjén szerepelt a pénzügyi és gazdasági válság témaköre is. A Tanács pénzügyi válsággal kapcsolatos állásfoglalása is összeköti a pénzügyi, az ökológiai és az erkölcsi problémákat, az erkölcs romlását nevezve meg a legsúlyosabb oknak és problémának.

Idézek a Tanács állásfoglalásából: „A fennálló gazdasági világrend legsúlyosabb következménye az erkölcsi hanyatlás, amely egyben oka a pénzügyi és gazdasági válságnak. A társadalom az anyagi javak megszerzését és a fogyasztást tekinti elsődlegesnek. Az anyagiak megszerzéséért folytatott verseny elválasztja az embereket, társadalmi csoportokat, nemzeteket fordít egymással szembe. Az általános értékítéletben háttérbe szorulnak az olyan értékek, mint a béke, boldogság, szeretet, igazságosság, amelyek összekötnek bennünket. Háttérbe szorul természeti környezetünk tisztelete is, csupán anyagi értékeink megszerzésének eszközeként tekintünk rá, és nem mint nélkülözhetetlen életfeltételeinkre.” Ezért olyan rendszert kell kialakítanunk a maival szemben – ahol a környezeti hatások nem számítanak –, amelyben nem a versenyképesség és az azonnali, minél nagyobb mértékű profit az elsődleges, hanem amely-

nek működési feltétele az együttműködés és a szolidaritás, a mindenáron való növekedés kényszere nélkül. Mindez pedig az erkölcsiség javulását is eredményezné.

A világ paradigmaváltás előtt áll. Nemzetközi szinten a szemlélet változását legjobban a brit Fenntartható Fejlődés Bizottság felkérésére, Tim Jackson professzor vezetésével készített *Jólét növekedés nélkül* című tanulmány mutatja. A tanulmány szerint nem szerencsés az olyan növekedés, amelynek hasznából egyre kevesebben részesülnek, és amelyért igen nagy környezeti árat kell fizetni. Ugyanakkor nem tart megvalósíthatónak egy olyan világot sem, ahol kilencmilliárd ember a fejlett világ életszínvonalán él. Ennek teljesüléséhez ugyanis a világgazdaságnak az évszázad közepéig a tizenötszörösére, a végéig pedig a negyvenszeresére kellene nőnie, miközben a világ már most meghaladta ökológiai kapacitásának kereteit.

A Stiglitz-jelentés, amely a francia köztársasági elnök, Nicolas Sarkozy megrendelésére készült, nem kisebb tabutémát vesz nagyító alá, mint a gazdasági növekedés mérésére szolgáló GDP-t. Kimondja, hogy ez a mutatószám egyáltalán nem alkalmas arra, hogy kifejezze fejlődésünket, és ezáltal megalapozza hosszú- vagy akár rövidtávú döntéseinket, ezért ki kell alakítani a jólét új, hiteles mérési módszereit.

Befejezésképpen idézek a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács alakuló ülésén elfogadott nyilatkozatból, mely a mai tanácskozás mottója is lehetne: „Ma és a jövőben úgy kell élnünk, úgy kell szükségleteinket kielégíteni, hogy a jelen és jövő nemzedékek minden tagja számára biztosítható legyen a méltó élet lehetősége! Ez új erkölcsiséget, új megközelítéseket, szemléletet, gondolkodást és cselekvést, értékrendi változtatást igényel a társadalom egészétől. A vál-

toztatások közös alapja a társadalom által vallott értékek egyensúlyának megteremtése, amely feltételezi annak elfogadását, hogy az anyagi jóléttel szemben a környezetminőséget és -biztonságot, az egészséget, a társadalmi igazságos-

ságot, és más általános értékeket fontosabbnak kell tekinteni.”

A tanácskozás munkájához sok sikert kívánok és köszönöm a figyelmet!